

Prohlášení

Odboru lesního hospodářství České akademie zemědělských věd,

Stanovisko k očekávanému vývoji gradace kůrovce v NPŠ v roce 2010 a možným rizikům pro lesy, krajinu i obyvatelstvo v oblasti Šumavy

Projednané na rozšířeném zasedání Předsednictva ČAZV dne 13. 4. 2010 v Kostelci nad Černými lesy

V návaznosti na Stanovisko ze dne 19. 2. 2009 a s ohledem na vývoj gradace kůrovce a prognózu na rok 2010, obrací se OLH ČAZV na Vládu ČR, MŽP ČR, Krajské úřady a další zainteresované orgány s naléhavou výzvou.

Se znepokojením konstatujeme, že diskuse o managementu ochrany přírody v NPŠ se často prezentuje jako spor mezi vědeckými názory, které prosazuje MŽP, Správa NPŠ, nevládní neziskové organizace nebo blíže nedefinovaní vědci proti stanoviskům vědecky nekompetentních lesníků, ne – li dřevařské loby. Chceme upozornit, že problémy ochrany přírody, poznatky ze studia přirozených lesních ekosystémů, jakož i praktické zásady provádění ochrany přírody byly a stále jsou bytostnou součástí tradičních lesnických vědeckých nauk a jako takové jsou téměř od počátku lesnictví celostně rozvíjeny. Očekávalo se proto, že protagonisté tzv. „nového přístupu v ochraně přírody“, opírajícího se o „ochranu přírodních procesů“, nezasahování apod., budou ochotni diskutovat a hledat tolik proklamovanou vědeckou pravdu. Zvláště, když byla vznesena celá řada oprávněných námitek a varování, mimo jiné před postižením smrkových lesů gradací lýkožrouta smrkového a závažným ohrožením přírodního prostředí a krajiny Šumavy. Současný stav je takový, že přemnožení kůrovce je rozsáhlejší než v dobách popsany kdysi Klostermannem. V roce 2009 bylo vytěženo téměř 300 tis. m³ kůrovcového dříví, což představuje 20násobné zvýšení oproti roku 2007. Příčinou tohoto stavu je fakt, že se kůrovec na tzv. bezzásahovém území a v polomovém dříví dlouhodobě účinně nehubil, takže zde vznikl významný rezervoár. Odhadem je zde napadeno až 500 tis m³ stromů, což je hlavní příčinou, proč jeho početnost bude na Šumavě také letos progresivně stoupat. Je reálné očekávat, že do konce roku uhynie více než 1- 1,5 mil m³ stromů a z toho pohledu není pro tlumení gradace relevantní, že Správa NPŠ plánuje vytěžit v zásahovém území 400 tis m³ napadeného dříví. Z pohledu přírodě blízkého managementu, který měl být ve 2. zónách uplatněn je podstatné, že zde již vzniklo asi 1 tis. ha holin a podobně tomu bude i letos. Jak si dovede jistě každý představit, na holině bude z podstatné části nutná umělá obnova, ochrana před buřením a zvěří a stejně nebude dosaženo uspokojivého výsledku. Jedle a buk se totiž nejlépe uchytí a rostou pod ochranou starého porostu. Spolu s dosud vzniklými plochami dosáhne území bez vzrostlého lesa výměry 13 – 15 tis. ha.

Uvedený, pro krajinu kritický stav, přesáhl hranici případného vědeckého experimentu a je názornou ukázkou selhání dogmaticky prosazované ideologie pod rouškou vědy. Za prokazatelně chybné lze označit spekulace o tom, že přirozený proces generační obměny v horských smrkových lesních ekosystémech nastává nutně po velkoplošném a jednorázovém uhynutí dospělého lesa žírem kůrovce, jak je tomu např. v severské tajze. Tisíce hektarů odumřelého dospělého lesa, mnohdy se stoletými stromy, které přežily kalamitu, zmíněnou Klostermannem, je nezpochybnitelným důkazem, že neexistují odolné stromy, které lýkožrout nenapadne, že gradace sama od sebe nezanikne a že nelze proti kůrovci úspěšně aplikovat biologickou obranu. Tyto spekulace, šířené MŽP etc., které vyvrátila realita, jsou důkazem, jak škodlivé je upřednostnit ideologii nad vědeckými poznatky či zkušenostmi, ba nad zdravým rozumem. To vše si ještě nyní nejsou zastánci disturbancí ochotni připustit a uznat,

že ve středoevropském prostoru šlo obvykle o disturbance antropické, čehož názorným příkladem je nakonec současný případ NP Šumavy.

Při ideologickém prosazení „bezzásahovosti“ a tzv. ponechání „Přírody Přírodě“ se také nevzaly v úvahu širší souvislosti a dopady na krajinu, mikro a mezoklima, možné ovlivnění hydrických poměrů, ohrožení půdního prostředí interskeletovou erozí a celé řady funkcí, které normální lesnatá krajina plní. Velmi závažná je také velkoplošná a drastická změna biotopu chráněných ptáků, zejména těch, kteří hnízdí v doupných stromech, když vezmeme v úvahu, že na současné ploše mnoha tisíc ha nenaleznou po dobu mnoha desítek let hnízdní příležitost. Jde o trestuhodné a flagrantní nedodržení příslušných Směrnic Natura 2000. Nepochybně se zhorší také rekreační funkce krajiny, neboť je zcela reálné si představit, že např. některá rekreačně významná střediska, např. Kvilda a další, se ocitnou uprostřed vykácených pasek nebo ekosystémů se vzrostlým uhynulým lesem, důsledkem tzv. bezzásahového režimu.

Takovou situaci je možno bez nadsázky označit za krizovou, vyžadující krizový management. Nelze pochybovat o tom, že v jiných případech by MŽP velmi agilně viníka potrestalo a operativně sjednalo nápravu. V případě NPŠ tomu tak dosud není a i když se doba rojení kůrovce blíží, nedošlo k zásadním opatřením, tj. například k vyloučení tzv. managementových režimů, s tím, že kůrovce je třeba hubit a neponechat ho množit tam, kde se nachází. Z akademického pohledu je však třeba v první řadě upozornit na to, že při rozhodování o osudu Národního parku Šumava došlo k závažnému selhání vědy, která byla ovlivněna ideologií a dogmaty.

Prof., Ing. Vilém Podrázský, CSc. – předseda Odboru lesního hospodářství, ČAZV
Prof., Ing. Radomír Mrkva, CSc. – předseda komise ochrany lesa